

I

Het verhaal van Philippe
1986

✱

Voor ons verhaal heb ik een derde nodig, want ieder verhaal rust op drie punten. Anders valt het om. De drie punten zijn jij, ik en Philippe Lambert. Een man die jij nooit gekend hebt en ikzelf maar kort, maar zonder wie dit niet verteld kan worden. Dat het comfortabeler is om het over een ander te hebben hoeft ik jou niet uit te leggen, Flo.

Dus jij en ik verkeren de komende tijd eerst buiten onszelf, op neutraal terrein, bij hem. Een figuur die opgebouwd is uit herinneringen en teruggevonden snippers papier. Aannames, reconstructions. Geruchten, schilderijen, flarden uit verhalen van anderen. Overhemden om te strijken, onafgemaakte zinnen, sporen koffiedik, sigarettenpeuken in een kleine asbak in een trappenhuis. En de data en de coördinaten natuurlijk, die ook.

Philippe dus.

In elk gezin is er wel een 'een beetje anders' en in het gezin Lambert was dat de jongste. De eerste drie kinderen, twee jongens en een meisje, vertoonden allemaal al jong de zelfverzekerde, vorderende trekjes van vaderskant. Zij waren in 1948, 1949 en 1951 geboren in de rue Leclerc in het 14de arrondissement in Parijs.

Elke ochtend om kwart over acht gleden de witte banden van een Traction Avant langs de hoge stoeprand en wachtte een chauffeur totdat vader en directeur Christian Lambert naar buiten kwam,

zelf het achterportier opende (het uitstappen van de chauffeur vond hij ouderwets) en zich, terwijl hij met een vloeiende beweging de hoed van zijn hoofd haalde, op de achterbank liet zakken. In 1952 was hij benoemd tot voorzitter van de algemene directie op het ministerie van Telecommunicatie; de bekroning van een gestage mars door het Franse ambtenarenapparaat. Hij gold als een dandy en een gematigd modernist, die zich niet waagde aan politiek. Op de woeste baren van de Vierde Republiek, de periode zonder generaal De Gaulle, moest La Poste een betrouwbaar voortvloegende stoomboot zijn – directeur Lambert hield van metaforen.

Hoger kon een Franse ambtenaar nauwelijks stijgen. Een groter huis en een ander stadsdeel hoorden daarbij. Het werd een ruim, hoefijzervormig appartement met zeven kamers, een salon met hoge ramen en een bibliotheek in de rue Marbeau aan de rand van het chique 16de arrondissement, met verschillende ambassades en het Duitse consulaat om de hoek. Aan het westelijke einde van de straat, aan de overkant van de stadsring, schemerde het groen van het Bois de Boulogne.

Een vierde kind hoorde ook bij deze stap.

Philippe's komst op een februariochtend in 1954 had zo snel ingezet dat er geen tijd meer was om naar het ziekenhuis te gaan. Zijn moeder, Ghislaine Lambert, beviel in de hal op het nieuwe parket, de per telefoon opgeroepen dokter was net over de drempel gestapt en had zijn jas nog aan.

De nieuwe baby was gezond maar huilde veel, was schrikachtig en had een lui oog. In zijn eerste maanden had hij last van stuipjes waarbij hij zijn armpjes en beentjes spreidde met een schok. Dit ging over, maar het kind leek permanent op zijn hoede en was snel van slag. De eerste vijf jaar was het onmogelijk hem een moment alleen te laten. Hij klauwde zich vast aan de schortjes van de kinderjuffen en aan de couturejurken van zijn moeder. Zij wees Philippe's geboortegrond als schuldige aan. Ze hadden nooit moeten verhuizen.

In deze wijk had ten tijde van de Wereldtentoonstelling van 1889 een stierenvechtersarena gestaan, ‘La Gran Plaza de Toros’: een enorme bakstenen constructie met een metalen dak die 22.000 toeschouwers kon herbergen, gefinancierd door een groep Spaanse stierenfokkers. Matadors werden aangevoerd vanuit Madrid, regelmatig klonk gejuich uit de arena boven de straten, de dames uit de buurt vertoonden zich plots met mantilla’s en waaiers en droegen een foto met handtekening van El Gordito in hun tas. Maar na vier jaar was de Iberische koorts alweer over. Het gebouw werd bij gebrek aan belangstelling neergehaald en de vrijgekomen grond werd aangevuld met een appartementenblok *hausmannien*.

De arena van ruim een halve eeuw terug verklaarde Philippes karakter, dacht zijn moeder. ‘Op deze grond,’ zei Ghislaine regelmatig, wijzend naar het geboende parket, ‘is eenvoudigweg te veel geweld gepleegd. Er is bloed verspild. Een kind voelt dat.’ Dat ergerde zijn vader. Hij zei: ‘We wonen op de derde verdieping, lieve. En de wieg van de eerste drie stond praktisch op de catacomben. Die hebben daar nooit last van gehad.’ Trouwens, op welke vierkante meter van Parijs had géén bloed gevloeid?

Het kon niet anders dan toeval zijn dat de jongste zoon een beetje anders was. Gevoeliger, wat sneller uit het lood. Niets om je zorgen over te maken. Hij was vast slim genoeg, dat waren ze allemaal, en anders had directeur Christian Lambert wel de juiste contacten om ook Philippe op zijn pootjes terecht te laten komen.

Op de vier schilderijen die in de loop van de jaren van de familie gemaakt werden zag je er niets van. Het linkeroog van Philippe, dat ondanks dure behandelingen altijd een beetje zou hangen, werd getouchéerd. Hij werd al met al best een knappe jongen met sluijkastanjekeurig haar dat hij later aan zijn zoons zou doorgeven, een ietwat hoge rug en de hoekige kaak van de Lamberts die zich goed in olieverf liet vangen.

✱

Toen Philippe dertien was werd zijn grootmoeder doodgereden bij het verlaten van parc Monceau. Uit het niets was ze de boulevard de Courcelles overgestoken, de bus die van links kwam had niet meer kunnen remmen. De ontredderde chauffeur tilde het veder-gewichtje op en bleef met haar op schoot zitten op de rand van het trottoir, een piëta in uniform. Grootmoeder had niet geleden, ze was op slag dood.

Al dagen tevoren was Philippe onrustig geweest, hij wilde niet naar school, at nauwelijks. Hij had gezegd dat *mamie* te oud werd om aan de andere kant van de stad te wonen, ze werd eigenlijk helemaal te oud om nog langer alleen te zijn, konden ze haar niet in huis nemen? Zijn broers en zus zuchtten, zij waren op de leeftijd gekomen dat ze hun grootouders ergerlijk vonden. Ze ontweken de zondagse familiediners, dweepten met Serge Gainsbourg om hun ouders te ergeren en rookten afghaan op de verlaten dienstbodenkamers op de zevende etage. Hun jongste broer viel buiten dit pact, hing aan zijn grootmoeder. Zijn ouders vonden dat hij zich niet zo moest aanstellen. Die ochtend had hij de deur niet uit gewild maar zijn vader had hem in de dienstauto meegenomen en bij de strenge privéschool binnen de hekken af laten zetten.

Een paar uur later werd de familie gebeld. ‘Philippe voelde het

aankomen,' werd er op de begrafenis gefluisterd. 'Hij stond heel dicht bij zijn grootmoeder. In elke familie heb je wel zo'n kind.'

De plotselinge dood door een voedselvergiftiging van hun haze-windhond in 1971; de zinken plaat die na een zware storm recht voor de voordeur van het pand op de stoep was gevallen en die de conciërge op een haar na verpletterde; een brand in de Galeries Lafayette, waar Philippes moeder op dat moment aan het winkelen was – achteraf was Philippe best vaak bang voor dingen die vervolgens daadwerkelijk gebeurden. Maar hij maakte zich ook wel eens druk om gebeurtenissen die helemaal niet plaatsvonden. Op weg naar een weekend aan de kust, al drie kwartier buiten Parijs, smeekte hij een keer zijn vader terug te gaan, hij was ervan overtuigd was dat er een leiding was gesprongen in huis. Het water droop nu vast al door de vloeren. Zijn paniek in de auto was zo tastbaar dat Ghislaine haar man overhaalde om te keren. Thuis troffen ze het huis in roerloze staat achter gesloten luiken. Toen ze de weg naar Saint-Valery-en-Caux een uur later opnieuw aanvingen viel Philippe meteen op de achterbank in slaap, uitgeput.

Er waren plekken in de stad waar hij liever niet kwam: bruggen, stations, begraafplaatsen. Hij kon alleen slapen met de gordijnen open, at zijn bord altijd in de richting van de klok leeg en weigerde zijn schoenen door de huishoudster te laten poetsen, stond erop het zelf te doen. Woorden als dwangmatig, obsessief of angstig werden zorgvuldig vermeden, dat kwam niet voor bij de Lamberts. Wat gevoelig, misschien. *Un peu nerveux.*